

FIIA 14/2011

COMMENT

Mikael Mattlin
Tutkija
Ulkopoliittinen instituutti

Eurooppalaisia päiväunia ja kiinalaisia kuiskauksia > Mitä ERVV-hapuilu kertoo EU:n ja Kiinan suhteista?

Eurooppalaiset johtajat toivovat Kiinan auttavan kriisiytyntä euroaluetta sijoittamalla monimutkaisiin finanssimekanismeihin. Avunpyyntö kertoo EU:n ja Kiinan suhteista yleisemminkin: EU-johtajat lähettävät ristiriitaisia viestejä Kiinalle, vaikuttavat samanaikaisesti ylimielisiltä ja heikoilta, eivätkä tunnu ymmärtävän Kiinan motiiveja.

Epätoivoisina aikoina tarvitaan voimakkaita toimia. EU-johtajien pyrkimys saada Kiina ja muut vauraat Euroopan ulkopuoliset maat mukaan rahoittamaan Euroopan rahoitusvakausvälineen (ERVV) nelinkertaistamista ilman EU-maiden oman osuuden kasvattamista oli kuitenkin huonosti suunniteltu ja ajoitettu.

Potentiaalisesti Kiina voisi kyllä tarjota puheiden ohella konkreettistakin tukea velkojensa kanssa kärviesteleville euroalueen maille. Kiina voi ostaa kriisimaiden omia tai ERVV:n liikkeelle laskemia velkapapereita. Se voi osallistua Kansainvälisen valuuttatarahaston IMF:n pääomittamiseen tai se voi sijoittaa lokakuun lopulla julkistettuun ERVV:n erillisrahoitusyhtiöön. Eurooppalaiset johtajat, Ranskan presidentti Nicolas Sarkozy etunenässä, pyysivät Kiinan panosta erityisesti erillisrahoitusyhtiöön, jonka nimi sittemmin muutettiin yhteissijoitusrahastoksi (*co-investment fund*).

Vaikka Kiinan intresseissä luonnollisesti on globaalin vakauden ja kiinalaisten tuotteiden kysynnän ylläpitäminen – Eurooppahan on kiinalaistuotteiden suurin markkina-alue – euroalueen pelastaminen ei ole Kiinan tehtävä. Kiinan johtajat ovat haluttomia tukemaan ”rikasta” Eurooppaa, eikä

ajatus saa kannatusta myöskään kansalaisten keskuudessa. Yleinen mielipide rajoittaa yhä enemmän kiinalaisjohtajien liikkumavaraa.

Kiinan sijoitUSDilemma on, ettei maan 3,2 biljoonan Yhdysvaltain dollarin suuruiselle valuuttavarannolle ole tarjolla paljontaan sijoitusvaihtoehtoja. Euromääräiset sijoitukset tarjoavat yhden harvoista vaihtoehtoista dollarisijoituksille. Silti Kiina on muiden suursijoittajien tapaan perustellusti huolissaan sijoitustensa turvallisuudesta ja tuotosta. Maalla on huonoja kokemuksia sijoituksista länsimaisiin finanssialan yhtiöihin juuri ennen globaalin finanssikriisin alkua vuonna 2008, puhumattakaan ensimmäisten ERVV:n liikkeelle laskemien velkapapereiden huonosta markkinamenestyksestä.

Ehdotetun yhteissijoitusrahaston rakenne ja toimintamekanismi ovat toistaiseksi niin epäselviä, että sijoittajat ovat ymmärrettävästi varovaisia. ERVV:n ehdotettu vivuttaminen tarjoamalla (euroalueen hallitusten tukema) takuu, joka kattaa viidenneksen mahdollisista tappioista, haisee subprime-lainojen kaltaiselta ”finanssi-innovaatiolta”. Se myös tekee koko sijoitusrakennelmasta eräänlaisen luottamuspelein: luottaako Kiina siihen, että euroalueen valtioilla on tarvittaessa kykyä ja

poliittista halua seistä sitoumustensa takana – silloinkin, kun se tarkoittaa kymmenien miljardien eurojen suuria tappioita muiden valtioiden tekemistä veloista?

Monet eurooppalaiset tulkitsivat väärin kiinalaisjohtajien näkemykset omasta roolistaan euroalueen kriisissä – mieluiten kiinalaiset pysyttelevät sivussa koko näytelmästä. Epätoivoisilla pyynnöillä kiinalaisesta rahoituksesta EU-johtajat antavat suotta Kiinalle vahvan neuvottelu-aseaman, jota se varmasti tulevina kuukausina hyödyntää.

EU onnistui jopa tahattomasti loukkaamaan kiinalaisia siirtämällä viime hetkellä Tianjinin EU-Kiina-huippukokousta euroalueen uusimman kriisikokouksen takia. Monet eurooppalaisjohtajat tuskin tulivat edes ajatelleeksi, miltä pyyntö massiivisesta rahoituksesta näyttäisi Pekingin näkökulmasta heti siirretyn huippukokouksen jälkeen.

Valitettavasti tällaisista tapahtumaketjuista on tullut yleisiä EU:n ja Kiinan suhteissa. EU:n viestintä Kiinan suuntaan on usein ristiriitaista: unioni vaikuttaa samanaikaisesti joustamattomalta ja välinpitämättömältä kiinalaisten huolien suhteen, vaikka toistuvasti vakuuttelee toimivansa juuri päinvastoin. Silti EU elättelee suuria toiveita sen suhteen, mitä Kiina voi ja mitä sen tulisi tehdä.

Käyntiosoite
Ulkopoliittinen instituutti
Kruunuvuorenkatu 4 00160 Helsinki
Postiosoite
Ulkopoliittinen instituutti
PL 400 00161 Helsinki
Puhelin
+358 (0)9 432 7000
Fax
+358 (0)9 432 7799

www.fiia.fi

Ulkopoliittinen instituutti on eduskunnan yhteydessä toimiva, riippumaton tutkimuslaitos. Instituutti tuottaa korkeatasoista tutkimusta, joka tukee poliittista päätöksentekoa ja avointa keskustelua niin kotimaassa kuin kansainvälisestikin.

Instituutin julkaisut käyvät läpi sisäisen editointi-prosessin, mutta julkaistavat näkemykset ovat kirjoittajien omia.

Viimevuotista EU-Kiina-huippukokousta Brysselissä pidetään yleisesti epäonnistuneena. Kiina odotti, että eurooppalaiset olisivat valmiit suhtautumaan myönteisemmin Kiinalle tärkeisiin asioihin, kuten markkinatalousstatuksen myöntämiseen ja asevientikiellon purkamiseen. Useat EU-maat olivat ilmeisesti antaneet etukäteen ymmärtää tällaisen joustavuuden olevan mahdollista. Eurooppa-neuvoston puheenjohtaja Herman van Rompuy oli myös peräänkuuluttanut uutta panostusta strategisiin kumppanuuksiin Kiinan ja muiden suurten maiden kanssa.

Kiinan pääministeri Wen Jiabao sai kuitenkin huippukokouksessa osakseen kritiikin ryöpyn, joka kohdistui kaikkeen mahdolliseen Kiinan valuutan aliarvostuksesta eurooppalaisten yhtiöiden Kiinassa kohtamiin esteisiin. Huippukokous päättyi erimielisyyteen, ja suunniteltu yhteinen lehdistötilaisuus peruttiin.

Tänä vuonna EU:n oli tarkoitus tehdä kotiläksynsä paremmin, käyttää enemmän aikaa valmisteluihin ja kannanottojen sisäiseen koordinaatioon ja huolehtia myös siitä, että Kiinan kanssa kommunikoidaan riittävästi etukäteen. Lopulta EU-Kiina-huippukokous jäi eurokriisin jalkoihin.

EU:n epäonnistuminen Kiinan kanssa solmimansa ”strategisen

kumppanuuden” hyödyntämisessä on saanut Kiinan ymmälleen. ERVV-rahoituspyynnön huono koreografia ei tee EU:sta kovin uskottavaa kumppania. Ei ole ihme, että äskenn G20-huippukokous Cannesissa murskasi toiveet BRICS-maiden lisätuesta euroalueelle. EU:n vaikeudet hyvin toimivan ulkopoliittikan kehittämisessä BRICS-maita kohtaan käsitellään perusteellisesti pian julkaistavassa Euroopan parlamentin tutkimusraportissa, jonka Ulkopoliittisen instituutin tutkijat ovat laatineet yhdessä College of European tutkijaryhmän kanssa.

Kiinalle esitetty avunpyyntö näyttäisi syntyneen hyvin pikaisesti, melkein hetken mielijohteesta. Jos EU olisi todella halunnut maksimoida mahdollisuutensa saada kiinalaista rahoitusta, sen olisi pitänyt koordinoita toimensa läheisesti Pekingin kanssa, ennen kuin asia tuotiin julkisuuteen. Suunnitelman olisi jopa voinut julkistaa EU-Kiina-huippukokouksen yhteydessä. Ellei EU opi ottamaan Kiinaa vakavasti, on turha toivoa, että Kiina alkaisi suhtautua vakavammin Euroopan unioniin.